

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

6. Quænam distantia ab Ecclesia excuset, vt quis non teneatur illam adire ad audiendam Missam in diebus festiuis? Et aduertitur, quod si fortè contingat in vrbe plura esse templa, & loca interdicta, ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

Glossam in Clementina, Graues, de Sement. Excomm. Dominicum, & Francum in cap. Episcopus de Irin. leg. in 6. Felinum in cap. 2. n. 4. de excepti. Syluestrum verbo Excommunicatio 5. n. 3. Probant, quia in Missali ab illis verbis titulus Canonis incipit. Quidam probabiliter arbitrantur, à clausula, *Communicantes*. Alii ab illis verbis incipere existimant, *Qui pridie quam pateretur*; Ita Syluester supra cum Innocentio, & Hostiensis: & ita Sotus in 4. dist. 22. quest. 1. art. 4. Ledesma 24. quest. 25. art. 2. & videtur sentire D. Thom. 3. part. 9. 83. art. 6. ad 2. quamuis id expresse non dicat, Paludanus in 4. dist. 11. quest. 3. Archidiaconus, & uterque Cardinalis in cap. Sicut Apostoli. 1. quest. 3. Innocentius in cap. Nuper de Sement. Excomm. in 6. Victoria, de Excomm. §. 10. Sed primi videntur sentire probabilius. Et ita asserit Fagundez præcept. 1. lib. 3. c. 18. n. 5. Hoc etiam obseruauit Dicatillus ubi supra, disp. 4. dub. 13. n. 249. ubi asserit, Canonem secundum communem incipere à *Te igitur*, &c. sed secundum aliquos, à *Communicantes*, &c. & secundum alios, à *Qui pridie quam pateretur*. Quando uero Canon finiat, diserepant etiam inter se Doctores: Suarez in 3. part. com. 3. disp. 83. sect. 1. in initio, putat quod terminat usque ad Consumptionem, incipiendo à *Te igitur* Gauantus uero in Rubr. Missæ, part. 2. tract. 7. cap. 8. *Libera L. & par. 3. tit. 10. n. 2.* putat terminare usque ad *Libera nos*, &c. D. Gregorius à Suarez ubi supra adductus, putat terminare usque ad Orationem Dominicam, quam sententiam approbat Tamburinus loco citato num. 12.

4. Notentur hæc omnia, quia nimis necessaria erunt, nempe in casibus, in quibus Sacerdos tenetur interrumpere Missam inchoatam ante inceptum Canonem, de quibus agit Fagundez loco citato: & in casu in quo Ecclesia violatur propter effusionem Sanguinis, dum Sacerdos dicit Missam, & non fuerit inceptus Canon; & in casu quo iudicandum erit, quando paruitas materie excuset à peccato mortali, si in Canone relinquuntur aliqua uerba: Quæ omnia cum sint satis practicabilia: multum deseruiunt pro Confessariis opinionibus adductis, uidelicet quando dicatur Canon incipere, & finire.

RESOL. V.

Quis summo mane audiuit Missam, postea Episcopus fecit illam diem festiuium de præcepto, quaritur, an teneatur audire aliam Missam?
Ex quo inferitur, an si quis mane communicauit, si postea in eadem die incidat in periculum mortis, teneatur iterum sumere Eucharistiam?
Et an, si quis in die festiuium audiat Sacrum immemor præcepti teneatur ad aliud Sacrum audiendum.
Et an si quis audiret Sacrum cum postrema intentione non satisfaciendi præcepto, ad huc satisfaciat, nec teneatur aliud Sacrum audire?
Et quid si talem intentionem habuerit, qui uouerit audire Sacrum, an utique iste teneatur audire secundum Sacrum? Ex part. 10. tr. 25. & Misc. 5. Ref. 4.

Sup. hoc est eodem Palauicino hic infra citato lege infra doctrinam §. Nac, ad medium, Ref. 14. sed Vide eam per coram.

§. 1. **C**asus est curiosus, & affirmatiue uidetur respondendum, quia iste talis quando audiuit Missam, non aderat obligatio præcepti. Ergo superueniente præcepto erit adimplenda eius obligatio. Confirmatur ex illa opinione à me sapius recepta, quod si quis mane communicauit, postea in eadem die incidat in periculum mortis teneatur iterum sumere Eucharistiam, quia quando mane communicauit non aderat articulus mortis, atque obli-

gatio sumendi uaticum. Et ita præter Doctores à me alibi adductos tenet hanc sententiam, in eadem Leandrus de Sacrament. tom. 1. tract. 7. disp. 2. quest. 6. & 7. & Quintanaducenas in Theol. Mor. tom. 1. tract. 1. singul. 9. n. 6. qui testatur ita sensisse Doctores Sacerdotes Manticenses, & Complutenses, & hanc sententiam tanquam probabilem me citato admittit nonnulli sapientissimus dicatillus, de Sacram. tom. 1. tra. 7. disp. 10. dub. 4. n. 56. & alij.

2. Verum his non obstantibus ad casum propter situm individualiter negatiue respondet Pater Pallauicinus in Collegio Romano Sacre Theologie professor, uir quidem doctissimus, & eruditissimus de Iustit. & Iure. lib. 4. cap. 1. n. 65. ubi sic asserit: his colligitur primò quod si quis die festiuium Sacrum immemor præcepti non tenetur ad aliud Sacrum audiendum. Imò etiam in casu, in quo præceptum postquam Petrus ea die ex deuotione Sacrum audiuit, probabilis est Petrum non teneri ad secundam auditionem Sacri Præceptum enim intendit tantum illud ne quis uoluntarie omittat ea die Sacrum audiendum. Qui uero Sacrum iam audiuit, non est amplius in statu Sacrum omittendi. Ita ille: unde ego parum de utramque sententiam quod si quis die festiuium Sacrum quod ibidem docet idem Pater Pallauicinus tametsi non Quod etiam si aliquis audiret Sacrum cum postrema intentione non satisfaciendi præcepto per illam auditionem, adhuc negatiue satisfacere, nec conuenerit ad aliud Sacrum audiendum, cum tamen si habuerit talem intentionem is, qui uouit audire Sacrum, quæ teneatur audire secundum Sacrum. Ratio dispositiuitatis est, quia sicut possum mihi imponere obligationem voti, ita possum illam extendere ad casum ad quem non extendebatur, hoc est ad auditionem secundi Sacri: At uero sicut non possum imponere mihi obligationem præcepti (cum non possum extendere iurisdictionem supra me ipsum) ita non possum illam extendere ad auditionem secundi Sacri. Ita etiam docet quoad votum Baldellus in Theol. Moral. lib. 5. d. 15. n. 21. in uerb. Neque est simile, cum Suar. Ledesma, & alijs. Sed ego contra hæc sententiam alibi adhæsi, nempe in tali casu audientem Missam animo non satisfaciendi voto, non tenetur audire aliam, ut voto satisfaciat, quia uerè, & integre allegerit illud, quod uouit, neque enim per intentionem illam non satisfaciendi voto per dictam Missam, quam audiens habuit, uoluit prorogare suum votum, ut denudò uouere licet posset, sed solum uoluit per illam Missam voto satisfacere, ergo si ei iam satisfaciat, nihil illi restat ut satisfaciat. Et ita hanc sententiam citato tenet Leandr. de Præceptis Ecclesie, tract. 2. d. 1. quest. 83. Trullench. in Decalog. tom. 1. lib. 2. cap. 2. dub. 16. num. 27. Sanchez, & Bonacina, & alij. Non nego tamen sententiam Patris Pallauicini, Baldelli, & aliorum suam habere probabilitatem.

RESOL. VI.

Quanam distantia ab Ecclesia excuset, ut quis teneatur illam adire ad audiendam Missam in diebus festiuis?
Et aduertitur, quod si forte coningat in urbe plura esse Tempia, & loca interdita, longiusque distare Ecclesiam aliquam intra urbem, uel suburbia, uel ab interdito, tenebuntur etiam semina delicti, & alicuius auctoritatis, seclusa grati celi interperire eo ire, ut in die festo audiant Missam. Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Ref. 8.

§. 1. **D**E hac Quæstione agit Trolleus in *Decalogum tom. 1. lib. 3. c. 1. dub. 9. n. 10.* Filliucius, *tom. 1. tract. 5. c. 7. n. 217.* Sed mihi placet hic apponere verba Patris Dicastilli de *Sacram. tom. 1. tract. 5. disp. 5. dub. 10. n. 181.* vbi sic ait: Hinc est, vt qui longius distat ab Ecclesia, vel loco Missæ, saepe non teneatur adire. Quanta verò distantia necessaria sit, non omnino facile est determinare; sed ex circumstantiis personæ, temporis, & ipsius etiam viæ, per quam debet ire, arbitrio prudentis debet decerni. Suarius, & Henriquez *suprà*, leucam assignant, quæ in Hispania, si legalis sit, id est, cuius spatium lege taxatum est, tria millia passuum communium continet, adeoque tria milliaria Italica: vsuales verò leucæ sæpè continent quinque millia passuum, id est, illæ, quæ communis vsu, & acceptione, leucæ appellantur, adeoque sæpè exæquant integrum milliaria Germanicum, Bonacina verò *suprà*, sex, aut septem milliaria assignat, quæ proculdubio Italica intelliguntur, duas scilicet leucas Hispanicæ legales. Ego sanè virum aliquoquin sanum tempore fudo, & sereno non puto excusari duobus tantum milliariis Italicis distantem à loco Missæ; id enim facile ab eiusmodi hominibus animi gratia solet percurrere etiam pedestri itinere. Quod si sint Nobiles, & prædiuites homines, facilius id præstabant equo vel curru, vel lectica, eaque distantia sæpè in amplioribus ciuitatibus intrà urbem ipsam percurritur. Vnde, si forte contingat in similibus locis plura esse Tempia, & loca interdicta, longiusque distare Ecclesiam aliquam intrà urbem vel in suburbiis liberam ab interdicto, tenebuntur etiam fœminæ, seculæ graui cœli intemperie, sò ire; quamuis, si fœminæ alioquin delicatæ sint, & alicuius auctoritatis, nec facile possint habere currum, lecticam, aut selam gestatoriam more gentis, non iudicarem teneri ire vltà vnum milliaria Italicum. Secus verò de fœminis mediæ, aut infimæ plebis, quæ sunt his laboribus assuetæ, & non dedecet eas longius ire; maxime intra urbem; Generaliter tamen loquendo, tempore hyemis, aut æstus, fœminas, quæ vltà mediam leucam etiam legalem, id est, vltà mille quingentos passus distant ab Ecclesia, vel loco Missæ, non puto obligari; nisi forte fœminæ rusticæ sint, quæ non minus quam eiusmodi farina viri, solent hinc illuc discurrere leuibus de causis, etiam ad longius spatium. Quando autem pluit aut ningit notabiliter; vix imò, ne vix quidem etiam tales fœminas, aut viros obligarem ad querendum Sacrum intra mediam leucam. Itaque absolute iudicio prudentis relinquendum est, expensis circumstantiis. Hucusque Dicastillus; quæ omnia notentur pro Praxi.

RESOL. VII.

An distantia vnus leuca sit sufficiens, vt quis ab audienda Missa excusetur?
 Et quid, si iter cum equo faciendum sit?
 Et an hoc intelligatur, in tempus, quod non sit serenum, aut in via sine flumina, torrentes & huiusmodi, aut si equus, mula aut asinus, in quo iter qui acturus sit, sint tardi, &c?
 Et docetur milliariis sufficere ad excusandum quemlibet à Missa, specialiter fœminas delicatas, & alicuius auctoritatis? Ex part. 10. tract. 15. & Misc. 5. Refol. 35.

§. 1. **C**ontra Bonacinam, Ledesnam, & alios affirmatiuè respondet Leandrus de *precept. Eccles. tract. 2. disp. 2. quæst. 22.* quia cum hæc distantia duplicari debeat; cundo, scilicet, ad Ecclesiam,

& redeundo ad locum, è quo exiit, vèrè non breuis, sed longa fatis existimanda est, & consequenter sufficiens ad excusandum quemlibet à Missa; Sic Suares, *dist. 88. s. 6. vers. Tertium cap. est. Villalob. tract. 8. disp. 36. n. 5.* sic dicens: [Tambien se iuzga por impotencia moral, quando la Iglesia esta distante vna legua; y fuesse necessario ir à pie; y aunque disse me nos, como sea bien lexos, y llueua, y òaya tempestad.] Fagundez etiam de *1. precept. lib. 2. cap. 9. n. 10.* per hæc verba: Quinta causa excusationis est longa distantia Ecclesie, & ratione illius excusantur illi, quibus necessarium est longum iter pedibus conficere, v. g. vnus leuca: idemque dicendum est, si non sit distantia vnus leuca. Et ita etiam tenet Villalobos in *Summa tom. 1. tract. 8. disp. 36. n. 5.* Fagundez, de *precept. Eccles. pract. 1. lib. 2. cap. 9. n. 10.* & alij penes Leandrum, qui etiam postea *quæst. 24.* tenet distantiam etiam vnus leucæ, seu trium milliariarum excusare ab audienda Missa, etiam si iter cum equo faciendum esset, quia ait etiam respectu istorum, distantia duarum leucarum, quæ cundo ad Ecclesiam, & ab illa redeundo confici est necessum; non leuis, & facilis, sed longa & difficilis centeri debet; ergo sufficiens ad excusandum quemque ab auditione Missæ. Adde hoc mihi non solum probabile, sed certissimum esse, in casu quo tempus non sit serenum, aut in via sint flumina, torrentes, & huiusmodi; aut denique equus, mula, aut asinus, in quo iter quis acturus est, sint tardi, &c. Sed vt verum fatear, huic posteriori sententiæ, non adhareo; nam non videtur concedendum quod eadem distantia sufficiat pro itinere pedestri, ac equestri: nam in itinere equestri minus laboratur: ergo maiorem distantiam requirit; vnde ego puto, quòd saltem distantia vnus leucæ, & mediæ sit necessaria ad excusandum auditionem Missæ.

2. Non desinam tamen hic adnotare Marchinum *Sacram. Ordin. tract. 3. part. 3. cap. 17. n. 19.* docere milliariis sufficere ad excusandum quemlibet à Missa: *Octiz in Summa precept. Decalog. §. 7.* licait: [Los que estan en azquerias no estan obligados à oir la Missa, si donde se dice mas de media.] Sed hi authores videntur loqui aliquantulum laxè; assentior tamen Patri Dicastillo de *Sacram. tom. 1. tract. 5. cap. 5. n. 184.* docenti, quod fœminæ delicatæ, & alicuius auctoritatis non tenentur pedestres ire ad audiendam Missam vltà vnum milliaria; sic potest limitari sententia requirens tria milliaria.

RESOL. VIII.

An mater, vel nutrix excusetur ab audienda Missa, si non potest infantulum domi relinquere, sed necesse sit secum in Ecclesia deferre?
 Idem est de ancillis, quæ infantibus assistere debent? Ex part. 10. tr. 15. & Misc. 5. Ref. 36.

§. 1. **A**D hoc dubium quod est satis practicabile respondet Leandrus de *precept. Eccl. tr. 2. dist. 2. quæst. 28.* quod *suprà* dictæ personæ excusantur eo tantum modo quod nequeant dictos infantulos suos alteri commendare: quia, vt experientia constat, nec mater, seu nutrix potest eos ad Ecclesiam absque molestia celebrantis, & adstantium perturbatione, ferre; nec domi, absque probabili, & prudenti timore alicuius magni damni, solos relinquere: ergo absolute est dicendum quod, vt prædicta mater, & nutrix excusetur à Missa, sufficiat non habere, aut inuenire aliquam personam, cui infantulos suos, dum Missam possit audire, commendet. Sic videntur sentire Layman, *lib. 4. tract. 7. cap. 4. num. 3.*